

ประเด็น ยุทธวิธีทางทหารฉบับที่ T27	15 มิ.ย. 68	วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น แนวคิดทางการทหาร	105 ปี ทิวคต ทูลกระหม่อมอาจารย์จักรพงษ์ฯ มรดกปรัชญาทางความคิด	
ประเด็นสำคัญ	- 13 มิถุนายน แห่งการรำลึก: พระปรีชายุทธศิลป์ที่ยังสถิตในตักกะศิลา - ระบบเสนานิการในห้วงสมบูรณาญาสิทธิราช - จากซูโวรอฟถึงทูลกระหม่อมอาจารย์จักรพงษ์ฯ: สะพานแนวคิด ยุทธศาสตร์ จากจักรวรรดิรัสเซียสู่กองทัพไทย - การนำแนวคิดของทูลกระหม่อมอาจารย์จักรพงษ์ฯ ไปสู่การแก้ปัญหาความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ปัจจุบันของประเทศไทย	

13 มิถุนายนวันแห่งการรำลึก: พระปรีชายุทธศิลป์ที่ยังสถิตในตักกะศิลา

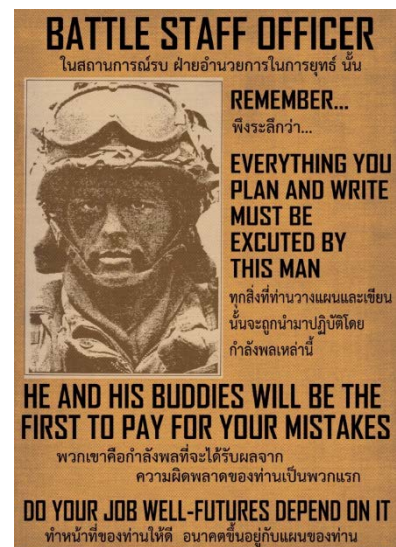

วันที่ 13 มิถุนายนของทุกปีมิใช่เพียงวันครบรอบการทิวคตของสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ หากแต่เป็นวาระที่ควรใช้เพื่อการทบทวนภูมิปัญญาทางทหารอันลึกซึ้งที่พระองค์ทรงฝากไว้ให้กองทัพไทย องค์จอมพลฯ ผู้ทรงเปี่ยมด้วยปรีชาญาณทางยุทธศาสตร์ ทรงเป็นพระราชโอรส ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระวิสัยทัศน์ก้าวไกล และได้รับพระราชทานโอกาสให้เสด็จไปทรงศึกษาวิชาทหาร ณ ประเทศรัสเซียใน ยุคที่วิทยาลัยเสนานิการนิโคลัส (Nikolaevskaya Academy of the General Staff) ซึ่งเป็นหนึ่งในสถาบันชั้นนำของยุโรป

การเสด็จกลับสู่สยามของพระองค์ ไม่ได้เพียงเติมเต็มช่องว่างในตำแหน่งทางทหารระดับสูง แต่ได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางความคิดของกองทัพในระดับรากฐาน ทรงนำแนวคิด “เสนานิการ” มาผสมผสานกับระเบียบราชการทหารที่ยังคงเน้นศูนย์อำนาจในยุคการปกครอง

ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy) พระองค์ทรงมองเห็นชัดว่า การรบในยุคใหม่ไม่อาจยึดถือเพียงพระบรมราชโองการหรือบัญชาจากเบื้องบน หากแต่ต้องอาศัยกระบวนการวางแผน การเตรียมการล่วงหน้า และการทำความเข้าใจในรายละเอียดของทุกหน่วยที่เข้าทำการรบ

ภายในบริบทเช่นนั้น พงศาวดารยุทธศิลป์จึงถือกำเนิดขึ้น มิใช่เพียงเพื่อใช้เป็นตำราสำหรับการเรียนรู้เฉพาะทหารระดับสูง แต่คือการรวบรวมแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์และยุทธวิธี ที่พระองค์ได้สังเคราะห์ขึ้นจากทั้งศาสตร์ทหารรัสเซีย โดยเฉพาะแนวทางของนายพลซูโวรอฟ (Suvorov) กับภูมิปัญญาแห่งการปกครองแบบไทย พระองค์มิได้ทรงลอกเลียนตำราตะวันตก หากแต่ทรงเรียบเรียงใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทของกองทัพไทย เช่นในประโยคที่ว่า “เสนานิการเขียนผิดหนึ่งบรรทัด ทหารแนวหน้าต้องตายทั้งกองร้อย” (จักรพงษ์ภูวนาถ, 2542, หน้า 47) ซึ่งเป็นข้อเตือนใจอย่างเรียบง่ายแต่แหลมคมว่า การวางแผนผิดพลาดของฝ่ายเสนานิการ สามารถก่อให้เกิดความสูญเสียในระดับปฏิบัติการอย่างร้ายแรง

ตลอดห่วงชีวิตพระองค์ทรงใช้ทุกวันที่มีค่าในการสร้างฐานคิดที่ยั่งยืนให้กองทัพ ด้วยการออกแบบหลักสูตรการฝึก และการวางแนวทางสำหรับสถาบันทางทหารในระดับเสนาธิการที่เน้นทั้งการคิดเชิงระบบ การประเมินสถานการณ์ และการพิจารณาความเหมาะสมของกำลัง ทรงเห็นว่า “การศึกษาไม่อาจชนะด้วยกำลังล้วน แต่ต้องใช้ปัญญาาร่วมด้วย” ซึ่งแนวคิดนี้ ไม่เพียงปรากฏในตำรา แต่ยังสะท้อนอยู่ในโครงสร้างการฝึกของเหล่าทัพจวบจนปัจจุบัน

การรำลึกถึงพระองค์ ในวาระ 13 มิถุนายนจึงมิใช่เพียงพิธีการ หากแต่ควรเป็นการตั้งคำถามอย่างจริงจังว่า ระบบกระบวนการคิดของผู้บังคับบัญชา ในยุคปัจจุบันยังรักษาเจตนารมณ์ของพระองค์ไว้ได้หรือไม่ ท่ามกลางสงครามสมัยใหม่ ในปัจจุบันที่มีการผสมผสานทั้งด้านข่าวสาร สื่อสังคม และอากาศยาน ไร้คนขับ หลักคิดในพงศาวดารยุทธศิลป์ ยังคงสามารถชี้แนะได้อย่างร่วมสมัยว่า “นักยุทธศาสตร์ที่ดี ต้องมีความเข้าใจลึกซึ้งต่อกำลังตนเอง ข้าศึก และบริบทสภาพแวดล้อม”

แม้พระองค์เสด็จทิวงคตเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2463 สิริพระชนมายุ 37 พรรษา แต่สิ่งที่ยังคงอยู่เหนือกาลเวลา คือวิถีคิดของทหารที่ใช้เจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์นำภารกิจทางทหาร และสามารถแปรผันให้เป็นผลลัพธ์ได้อย่างสำเร็จในทุกสนามรบ

ระบบเสนาธิการในยุคสมบูรณาญาสิทธิราช

ระบบราชการทหารในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชนั้น ตั้งอยู่บนหลักของการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่องค์พระมหากษัตริย์ บทบาทของแม่ทัพนายกองจึงอยู่ในขอบเขตแห่งการรับคำบัญชา มิใช่การคิดยุทธศาสตร์โดยอิสระ ประสบการณ์ที่สมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถทรงได้รับจากรัสเซีย ซึ่งเป็นจักรวรรดิที่มีกองทัพขนาดใหญ่และมีระบบเสนาธิการที่เป็นระบบ จึงทำให้พระองค์ตระหนักว่า หากกองทัพไทยจะก้าวไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ ต้องมีโครงสร้างกลางที่สามารถรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และแปรวัตถุประสงค์ทางการเมืองให้เป็นการปฏิบัติในเชิงทหารได้อย่างเป็นระบบ

พระองค์จึงได้เริ่มต้นจากการวางพื้นฐานทางความคิด โดยชี้ให้เห็นว่าหน้าที่ของฝ่ายเสนาธิการนั้น มิใช่เพียงฝ่ายเลขาธิการหรือเจ้าหน้าที่ธุรการ แต่คือ “ผู้แปรยุทธศาสตร์เป็นยุทธการ” กล่าวคือ เสนาธิการต้องเป็นผู้เข้าใจภาพรวมระดับสูง และสามารถแบ่งแผนเป็นตอน ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ให้กองกำลังในสนามปฏิบัติการได้อย่างแม่นยำ ทรงยกตัวอย่างไว้ใน พงศาวดารยุทธศิลป์ว่า “แม่ทัพที่ดีต้องอาศัยเสนาธิการที่รู้จักตีความเจตนารมณ์ มิใช่เพียงถ่ายทอดคำสั่ง” (จักรพงษ์ภูวนาถ, 2542, หน้า 123)

ในบริบทของสมบูรณาญาสิทธิราช การสร้างฝ่ายเสนาธิการเช่นนี้ต้องดำเนินไปอย่างระมัดระวัง พระองค์มิได้เปลี่ยนโครงสร้างทางอำนาจอย่างกะทันหัน แต่ทรงพัฒนา “วัฒนธรรมของการประสานงาน” ซึ่งเน้นให้ผู้บังคับบัญชา ระดับสูงทำงานร่วมกับฝ่ายเสนาธิการอย่างใกล้ชิด โดยไม่ลดทอนเกียรติของแม่ทัพ แต่ในทางตรงกันข้าม ทรงเสริมให้

แม่ทัพสามารถวางแผนอย่างมีข้อมูล ประเมินสถานการณ์อย่างเที่ยงตรง และตัดสินใจได้รวดเร็วขึ้นจากการที่มีทีมเสนาธิการเป็นที่ปรึกษา

แนวคิดเรื่อง “ความเป็นเอกภาพของการนำและการวิเคราะห์” ซึ่งปรากฏในระบบเสนาธิการแบบรัสเซีย ได้รับการถ่ายทอดเข้าสู่กองทัพไทยผ่านพระองค์ แม้ในช่วงแรกจะยังไม่สามารถตั้งเป็นสถาบันฝึกแบบเต็มรูปแบบได้ในทันที แต่กองบัญชาการระดับสูงและกองบังคับการเฉพาะกิจในยุคต่อมา ล้วนได้รับอิทธิพลจากรูปแบบการจัดวางกำลัง สายการบังคับบัญชา การอำนวยความสะดวก และการกำหนดลำดับชั้น ที่พระองค์ทรงริเริ่มไว้ทั้งสิ้น

ความสำเร็จของพระองค์ไม่ได้อยู่ที่การจัดวางระบบเท่านั้น หากอยู่ที่การปลูกฝังแนวคิด “เสนาธิการมิใช่เพียงผู้เขียนแผน หากแต่ต้องคิดร่วมกับแม่ทัพในทุกมิติ” และนี่คือรากฐานของคำว่า “C2” หรือ Command and Control ในกองทัพยุคปัจจุบัน ที่ไม่อาจแยกส่วนของปัญญาออกจากเจตนารมณ์แห่งการนำได้

จากซูโวรอฟถึงทูลกระหม่อมอาจารย์จักรพงษ์ฯ: สะพานแนวคิดยุทธศาสตร์จากจักรวรรดิรัสเซียสู่กองทัพไทย

ในรากฐานของพงศาวดารยุทธศิลป์ที่ทูลกระหม่อมอาจารย์จักรพงษ์ฯ ทรงนิพนธ์ไว้อย่างวิริยะอุตสาหะ ปรากฏร่องรอยของการวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์ที่ลึกซึ้งเกินยุคสมัย ไม่เพียงเพราะทรงผ่านการศึกจากสถาบัน

เสนาธิการที่มีชื่อเสียงของจักรวรรดิรัสเซีย แต่ด้วยเหตุที่พระองค์ทรงสามารถถ่วงถ่วงแนวคิดจากต้นทางยุโรปตะวันออกให้สอดคล้องกับภูมิประเทศ จิตวิญญาณ และข้อจำกัดของสยามประเทศได้อย่างมีชั้นเชิง โดยเฉพาะอิทธิพลจากนายพลอเล็กซานเดอร์ ซูโวรอฟ (Alexander Suvorov) แห่งรัสเซีย ผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นหนึ่งในยอดขุนพลของโลก ผู้ไม่เคยพ่ายแพ้ในการศึกแม้แต่ครั้งเดียว

ซูโวรอฟมิใช่เพียงนักยุทธวิธี หากแต่เป็นนักคิดเชิงยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นความเข้าใจใน “ขีดจำกัดของกำลังคน” การปรับตัวเข้ากับภูมิประเทศ และการเน้นความพร้อมของทหารเหนือกว่ายุทธโศปกรณ์ พระองค์ได้รวบรวมหลักคิดไว้ใน **Наука побеждать** (The Science of Victory) อันกลายเป็นตำราหลักของกองทัพรัสเซียในศตวรรษที่ 18 ซึ่งระบุว่า **“Train hard, fight easy.”** (ฝึกให้หนัก การรบจะง่าย)

แนวคิดนี้ถูกทูลกระหม่อมอาจารย์จักรพงษ์ฯ นำมาปรับใช้ในพงศาวดารยุทธศิลป์อย่างชัดเจน โดยไม่ได้ถอดความตรงตัว แต่แปรเปลี่ยนเป็นถ้อยคำในแบบที่เข้าใจง่ายในบริบทของทหารไทย เช่น “ยุทธการใด ๆ หากคิดแต่จะชนะโดยลืมนเตรียมคนให้คิดแทนข้าศึก ย่อมชนะเพียงเปลือก มิใช่แก่น” (พงศาวดารยุทธศิลป์, หน้า 65)

ในคำกล่าวนั้น มีการสะท้อนหลักคิดของซูโวรอฟไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ความได้เปรียบในการรบมิได้อยู่ที่จำนวน หากแต่อยู่ที่ความเข้าใจศัตรู ความพร้อมของตนและความสามารถในการตีความสถานการณ์ ซึ่งทั้งหมดคือภารกิจของเสนาธิการโดยตรง

อีกประเด็นหนึ่งที่ซูวโรฟเน้นคือ “ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างแม่ทัพกับพลทหาร” ซึ่งต่างจากแนวคิดตะวันตกที่บางครั้งได้แยกระหว่างชั้นผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างชัดเจน ทูลกระหม่อมอาจารย์จักรพงษ์ฯ ทรงเห็นพ้องกับแนวคิดนี้และเขียนไว้ในพงศาวดารเช่นกันว่า **“แม่ทัพต้องเห็นค่าชีวิตพลทหารมิใช่เพียงตำแหน่งในแผนผัง”** (หน้า 113)

จากถ้อยคำนี้ สะท้อนแนวคิดเรื่องภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม (moral leadership) ที่ล้ำหน้ากว่ายุคสมัยเป็นอย่างมาก ไม่ใช่เพียงในแง่ของยุทธวิธี แต่หมายถึงความเข้าใจว่า “คน” คือตัวแปรสำคัญที่สุดในสงคราม และเป็นทรัพยากรที่ไม่สามารถทดแทนได้ด้วยเครื่องจักรหรือคำสั่งเพียงอย่างเดียว

ทูลกระหม่อมอาจารย์จักรพงษ์ฯ ยังได้อธิบายถึงหลักการวางแผนในพื้นที่ซึ่งไม่เอื้ออำนวยต่อการรบ เช่น พื้นที่ป่าทึบ หรือภูเขาสูงชัน โดยทรงอ้างถึงประสบการณ์ของซูวโรฟในการนำทัพข้ามเทือกเขาแอลป์ และได้ประยุกต์ สู่หลักการเคลื่อนพลในพื้นที่ป่าดิบชื้นของไทย โดยมุ่งเน้นการฝึกภาคสนาม การรู้ภูมิประเทศ และการใช้ความคุ้นชินในพื้นที่เป็นข้อได้เปรียบเหนือศัตรู

สิ่งที่ทำให้พงศาวดารยุทธศิลป์มีความพิเศษ คือการที่พระองค์ได้หยิบยืมแนวคิดจากต่างประเทศแบบลอกเลียน แต่ได้ทำ “การแปลงแนวคิด” (conceptual adaptation) จนกลายเป็นชุดความรู้ใหม่ในบริบทของสยาม ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็น “ยุทธศาสตร์แบบไทย” ที่ไม่เหมือนตะวันตกและไม่ใช่อะไรดั้งเดิม กล่าวคือ เป็นการผสมผสานความแข็งแกร่งทางทฤษฎีจากรัสเซีย กับการประเมินตามความเป็นจริงของไทย

ตัวอย่างของการแปลงแนวคิดนี้ ปรากฏในข้อความที่ทรงเขียนว่า **“ไพร่พลน้อยหาใช่อุปสรรค หากดำรงความมุ่งหมายและคิดเป็นกลยุทธ์”** (หน้า 109) ซึ่งเป็นการถ่ายทอดสาระจากคำของซูวโรฟที่ว่า **“Victory is the result of quick thinking, not just great numbers.”**

บทเรียนนี้สำคัญยิ่งในยุคที่กองทัพไทยมิได้มีกำลังรบจำนวนมาก เช่นมหาอำนาจ แต่สามารถชดเชยด้วยการวางแผนที่แม่นยำ การฝึกที่สม่ำเสมอ และการบัญชาการที่ยืดหยุ่น ทูลกระหม่อมอาจารย์จักรพงษ์ฯ ทรงได้วางแนวทางดังกล่าวไว้ก่อนที่แนวคิดของ Clausewitz หรือ Jomini จะได้รับการแพร่หลายในหมู่นักการทหารไทยอย่างเป็นทางการเสียอีก

กล่าวได้ว่า แนวคิดที่ทรงได้รับจากซูวโรฟ คือการเข้าใจการศึก 3 ประการ คือ สภาพแวดล้อม, ศัตรู, และขีดจำกัดของตนเอง โดยไม่หวังปาฏิหาริย์จากเทคโนโลยี หากแต่พึ่งพาความเข้าใจที่ลึกซึ้งในสถานการณ์ และวางแผนจากพื้นฐานของความจริง

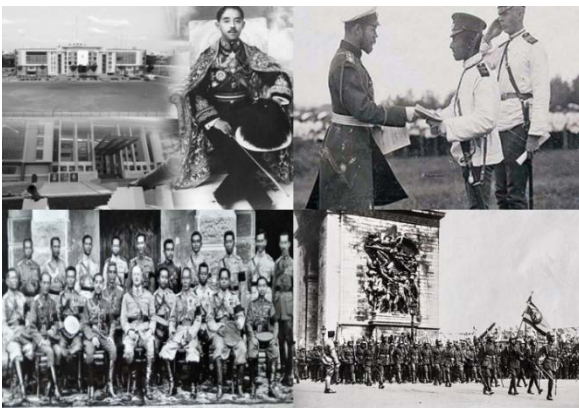
การนำแนวคิดของทูลกระหม่อมอาจารย์จักรพงษ์ฯ ไปสู่การแก้ปัญหาความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ปัจจุบันของประเทศไทย

โลกในศตวรรษที่ 21 คือเวทีของการแข่งขันที่ไม่มีผู้ชนะถาวร ไม่มีพรมแดนถาวร และไม่มีความมั่นคงถาวร หากแต่มีเพียงประเทศที่ กล้าคิด วางแผน และปรับตัวได้อย่างเป็นระบบ เท่านั้น ที่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี และความมั่นคง ในบริบทเช่นนี้ ประเทศไทยซึ่งตั้งอยู่ในศูนย์กลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ท่ามกลางแรงกดดันของมหาอำนาจและการเปลี่ยนแปลงเชิงเทคโนโลยีจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่มั่นคงและมีรากฐานของตนเอง ทั้งนี้สิ่งที่หลายประเทศกำลังแสวงหาอย่างเร่งรีบ ทั้งในรูปแบบของหลักสูตรฝึกอบรมยุทธศาสตร์แห่งชาติ, การนำเข้าทฤษฎีตะวันตก หรือการเชิญที่ปรึกษาจากภายนอก แต่แท้จริงประเทศไทยนั้นมียุทธศาสตร์อยู่แล้วอย่างพร้อมมูลผ่าน **พงศาวดารยุทธศิลป์** พระนิพนธ์ของทูลกระหม่อมอาจารย์จักรพงษ์ฯ ที่ทรงเขียนไว้ด้วยวิสัยทัศน์อันล้ำหน้าและความเข้าใจในธรรมชาติของสงคราม อำนาจ และความมั่นคงอย่างทะลุปรุโปร่ง แก่นของยุทธศาสตร์ไทยที่วิเคราะห์ก่อนเคลื่อนกำลัง คิดก่อนใช้อำนาจ ทูลกระหม่อมอาจารย์จักรพงษ์ฯ ทรงมองว่า “ยุทธศาสตร์” มิใช่เพียงตำราการรบ หากแต่คือ ศิลปะแห่งการจัดสมดุลระหว่างเจตจำนง ทรัพยากร และเวลา ทรงวางรากฐานแนวคิดไว้ 3 ประการที่ยังทันสมัยยิ่งในยุคปัจจุบัน

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ก่อนกำหนดยุทธศาสตร์ การตัดสินใจทางทหารหรือความมั่นคงใด ๆ ต้องตั้งอยู่บนฐานของการประเมินเจตนาของคู่ขัดแย้ง เจื่อนไขภายใน และท่าทีของประชาชนเสมอ **“อย่ามีแผน โดยไม่รู้สถานการณ์ อย่าออกคำสั่งโดยไม่รู้จุดหมาย” พงศาวดารยุทธศิลป์, หน้า 44**

2. ความยืดหยุ่นของจังหวะ มากกว่าการยึดมั่นของแผน พระองค์ทรงเห็นว่า แผนที่ดีที่สุดคือแผนที่สามารถเปลี่ยนตามสถานการณ์ ไม่ใช่แผนที่ยึดมั่นจนพังเอง **“ผู้ชนะคือผู้ที่รู้จักหยุดเมื่อถึงเวลา และรุกเมื่อถึงโอกาส” หน้า 99**

3. ประชาชนเสมือนเขตแดนที่แท้จริงของชาติในโลกยุคข่าวสาร ความมั่นคงของชาติไม่ใช่เพียงการปกป้องดินแดน แต่คือการรักษาความไว้วางใจ ของประชาชน ความเข้าใจในชาติ และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของสังคม **“แผ่นดินจะมั่นคง หากประชาชนเข้าใจว่าตนมีส่วนอยู่ในนั้น” หน้า 136**

ยุทธศาสตร์เชิงระบบในปัจจุบัน: กองทัพบกไทยกับการขับเคลื่อน แบบมีหลักคิด เมื่อพิจารณาการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงของกองทัพบกไทย ในห้วงหลายปีที่ผ่านมา สิ่งที่ประจักษ์ชัดคือการเปลี่ยนผ่านจาก “การตอบสนองเชิงอย่างเร่งด่วน” ไปสู่ “การวางระบบคิดเชิงป้องกันอย่างมียุทธศาสตร์” ซึ่งสะท้อนหลักคิดที่ทูลกระหม่อมอาจารย์จักรพงษ์ฯ ได้วางไว้ล่วงหน้าว่า หนึ่งศตวรรษ ไม่ว่าจะเป็นการจัดกำลังตามแนวชายแดน การออกแบบโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง การเสริมสร้าง

ความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่เปราะบาง หรือการบริหารจังหวะเชิงข่าวสาร ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่า กองทัพบกไทยมิได้วางกำลังเพื่อรบ หากแต่กำลังวางสมดุลเพื่อรักษาเสถียรภาพ ความกล้าคิดและกล้าตัดสินใจของผู้บังคับบัญชา

ในระดับสูงของกองทัพบก โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ข้อมูลซับซ้อน แรงกดดันภายนอกสูง และแรงคาดหวังของประชาชนเข้มข้น ถือเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการนำกองทัพกลับสู่บทบาท “ผู้วางยุทธศาสตร์เพื่อรัฐ” ไม่ใช่เพียง “ผู้ปฏิบัติในภาวะวิกฤต” ซึ่งถือเป็นระบบคิดที่ควรถ่ายทอด สู่ทุกภาคส่วนของรัฐ

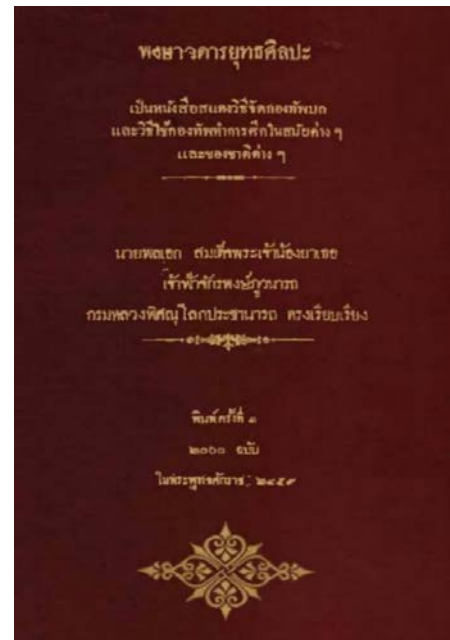
สิ่งที่ทุลกระหม่อมอาจารย์จักรพงษ์ฯ วางไว้มิใช่เพียงแค่กรอบความคิดของทางทหาร หากแต่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในระดับของรัฐทั้งระบบ ได้แก่

- ระดับนโยบาย (Strategic Policy Level): ใช้หลักการประเมินเจตนารมณ์ของคู่ขัดแย้งและพลวัตของภูมิรัฐศาสตร์เป็นตัวตั้ง มากกว่าการยึดมั่นในคำประกาศหรือกรอบทางกฎหมาย บางครั้งสิ่งที่ประกาศเป็นเพียงสิ่งที่ต้องการให้ฝ่ายศัตรูทราบเท่านั้น

- ระดับบริหารราชการแผ่นดินเฉพาะบริเวณ (Operational) : ใช้ระบบการสื่อสาร การพยากรณ์สถานการณ์ และการวางแผนรับแบบลึกซึ้งแทนการตอบโต้เฉพาะหน้า

- ระดับสังคมและการศึกษา (Informational): ถ่ายทอดแนวคิดเชิงจริยธรรมแห่งการเป็นผู้นำ และการรู้เท่าทันสงครามข่าวสาร เพื่อให้สังคมตื่นรู้และมีภูมิคุ้มกัน การศึกษาพงศาวดารยุทธศิลป์ะ จึงมิใช่ภารกิจของนายทหารเพียงกลุ่มเดียว แต่คือโอกาสในการยกระดับ วิธีคิดของผู้นำชาติไทยทั้งระบบ ให้สามารถคิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุผลมองไกล และรักษาอุดมการณ์ของชาติไว้ได้ แม้อยู่ท่ามกลางพายุของโลกที่โหมกระหน่ำ

ในวันที่ประเทศไทยต้องตัดสินใจวางจุดยืนของตนในโลกหลายขั้วการเมืองระหว่างประเทศที่ผันผวน เศรษฐกิจที่ไม่แน่นอน และภัยคุกคามรูปแบบผสม สิ่งที่เราต้องการมากที่สุด ไม่ใช่เพียงอาวุธทันสมัยหรือกองกำลังขนาดใหญ่ แต่คือ “กรอบคิดของตนเองที่ลึก และมั่นคงพอ” ที่จะไม่หวั่นไหวต่อสถานการณ์ภายนอก กรอบคิดนั้น ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ซึ่งก็คือ พงศาวดารยุทธศิลป์ะ ซึ่งได้ถูกวางรากฐานไว้โดยทุลกระหม่อมอาจารย์จักรพงษ์ฯ ดังคำกล่าวของพระองค์ที่ว่า “อย่ารบด้วยความกล้า หากยังมิได้คิดด้วยปัญญา” พงศาวดารยุทธศิลป์ะ, หน้า 152

พ.อ.อรรถพร ประชานุกุล

อจ.สยผ.วทบ.

อ้างอิง :

- เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ. พงศาวดารยุทธศิลป์ะ. กรุงเทพฯ: กรมยุทธศึกษาทหารบก, พิมพ์ครั้งที่ 1, ไม่ระบุปีที่พิมพ์.
- หม่อมเจ้าหญิงพูนพิศมัย ดิศกุล. พระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายในสมัยรัชกาลที่ 5-6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปสยาม, 2538.
- กองทัพบกไทย. “พระประวัติสมเด็จพระอนุชาธิราชเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ.” เข้าถึงเมื่อ 8 มิถุนายน 2568.

<https://www.rta.mi.th>

- ราชกิจจานุเบกษา. “ประกาศการเสด็จทิวงคตเจ้าฟ้าจักรพงษ์ฯ.” ลงวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2463. เข้าถึงได้จาก: <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>

- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารหมายเลข ยธ. 124/2462 และ ยธ. 189/2463. เข้าถึงได้จาก: <https://www.nad.go.th>